

Załącznik nr 8. Opinia Towarzystwa na Rzecz Ochrony Przyrody w sprawie projektu zagospodarowania KL Płaszów wraz z budową budynku muzealnego oraz parkingu na działce 117/3 obr. 29 Podgórze

Towarzystwo na Rzecz Ochrony Przyrody

organizacja pożytku publicznego

ul. Krowoderska 49/1 , 31-158 Kraków

tel., fax 012/ 427 22 52 e-mail: tnrop@poczta.wp.pl

www.tnrop.most.org.pl

Bank PKO BP S.A. I o /Kraków 41 1020 2892 0000 5102 0120 0237

KRS 0000047970

Ldz. 69/TnROP/2019

Kraków 23.07.2019

Zarząd Inwestycji Miejskich

ul. Reymonta 20

30-059 Kraków

Opinia

Towarzystwa na Rzecz Ochrony Przyrody

w sprawie projektu

zagospodarowania KL Płaszów wraz z budową budynku muzealnego

oraz parkingu na działce nr 117/3 obr. 29 Podgórze

Ze względu na tragiczną historię Obozu Koncentracyjnego Płaszów oraz obecne niewystarczające zabezpieczenie i upamiętnienie tego miejsca, teren byłego obozu i jego otoczenia powinien być zagospodarowany jako miejsce pamięci o charakterze historycznym i edukacyjnym, ale jednocześnie uwzględniające funkcje ekologiczne i krajobrazowe oraz użytkowo-społeczne wskazane przez społeczność lokalną.

Funkcje ekologiczne wynikają z faktu zwaloryzowania większości terenu w „Mapie roślinności rzeczywistej Krakowa” jako obszar o wysokim walorze przyrodniczym, bogactwa fauny (ptaki, płazy, gady, motyle, trzmiele i inne owady, ssaki m.in. badyłarka, gacek brunatny, jeż, karlik małutki, kuna domowa, lis, łasica, mysz zaroślowa, ryjówka aksamitna, tchórz, wiewiórka pospolita, zając szarak).

Funkcje użytkowo-społeczne wynikają z faktu przebiegu przez ten teren powszechnie wykorzystywanych dróg, jak również korzystania z tego terenu przez pobliskich mieszkańców w celach rekreacyjnych. Obecne wykorzystywanie rekreacyjne terenu budzi wiele uzasadnionych kontrowersji, często bowiem nie licuje z powagą i szacunkiem dla pamięci ofiar obozu. Wymaga to uregulowania zarówno w zagospodarowaniu terenu jak i prawnego (w tym skutecznej egzekucji obowiązujących zakazów).

Jak wskazuje wykonana w 2006 r. „Aktualizacja Studium historyczno-konserwatorskiego terenu b. Obozu Koncentracyjnego Płaszów”, na terenie objętym granicami obozu występują bardzo duże wartości krajobrazowe, przyrodnicze, kulturowe z poza czasu trwania obozu. Wymagają one również starannej ochrony, przy czym wcześniejszy projekt nie przewidywał istotniejszych kolizji prawnych ani merytorycznych w zestawieniu potrzeb ochronnych zagadnienia obozu i wymienionych wartości. Opracowanie to zaleca aby obszar obozu rozpatrywać w ścisłym związku z otoczeniem, zwłaszcza w zasięgu Krzemionek Podgórskich, których jest częścią tak pod względem historycznym, jak i przyrodniczym, wraz z koniecznością zachowania spójności ekologicznej (wytyczne dla ochrony wartości całych Krzemionek Podgórskich zawiera opracowanie *Geologiczno-przyrodnicze rozpoznanie terenów pogórnich Krzemionek Podgórskich dla potrzeb ochrony ich wartości naukowo-dydaktycznych i ekologicznych*, oprac. zbior. pod red. dr Małgorzaty Szczepańskiej i dr Elżbiety Pileckiej, Kraków 2005 r.).

Już w 1995 r. wykonane zostało *Studium historyczno-konserwatorskie terenu b. Obozu Koncentracyjnego Płaszów wraz z projektem konserwatorskim dla Parku Pamięci* oprac. zbiorowe pod kier. J. Żółciaka. część studialna: J. Żółciak, R. Kotarba, K. Żółciak, część projektowa: J. Żółciak, K. Żółciak, D. Czubin Kwiatkowska, K. Kwiatkowski, T. Kupiec, R. Kotarba – współpraca, konsult. J. Bogdanowski, Z. Beiersdorf, J. Janczykowski. „Opracowanie powstało na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa. Końcowym składnikiem opracowania była koncepcja konserwatorska powstała na podstawie studiów i badań, wykonanych przez autorów. Założeniem było: utrzymanie waloru autentyczności miejsca, jego uczytelnienie, pozostanie w zgodzie z wartościami przyrodniczymi miejsca, użycie materiału taniego i łatwego w utrzymaniu. Takie możliwości dawała tylko aranżacja przestrzeni jako zielonej (Parku Pamięci) za pomocą roślinności rodzimej, zgodnej z siedliskiem. Zaproponowano odtworzenie czytelności dróg Obozu, oznaczenie charakterystycznych składników przestrzeni Obozu za pomocą odpowiedniego sposobu utrzymywania miejsca (np. nieco wyższej roślinności w miejscach gdzie stały baraki, co można uzyskać za pomocą utrzymywania określonego rodzaju roślinności, krotkości koszenia itp.). Wskazując ten sposób, jako podstawę myślenia o aranżacji terenu, podano też przykładowe rozwiązanie, ukazując formy pomnikowe – również niewielkie, proste, z lokalnych materiałów (beton, kamień wapienny) i w większości nie wymagające dużych nakładów. Bardzo wymowny jest pomysł (współautorów koncepcji - Doroty i Krzysztofa Kwiatkowskich) odtworzenia bryły hali przedpogrzebowej jako ażurowej konstrukcji stalowej ponad rumowiskiem, obsadzonej miejscami pnączami (ze zdecydowanym zachowaniem jednak widocznej konstrukcji, „przezroczystości”, czy też ażurowości obiektu).” („Aktualizacja Studium historyczno-konserwatorskiego terenu b. Obozu Koncentracyjnego Płaszów.” Opracowanie: arch. Jarosław Żółciak prowadzenie tematu, opracowanie części z wyjątkiem wymienionych poniżej, redakcja całości opracowania; mgr Ryszard Kotarba historia, opracowanie rozdziałów: Kalendarium, Ogólna charakterystyka historyczna Obozu Płaszów, kwerendy archiwalne, opracowanie podpisów i informacji o archiwaliach, zestawienie bibliografii i źródeł; dr Stefan Gawroński opracowanie uwarunkowań

przyrodniczych (aneks); mgr inż. Katarzyna Żółciak współpraca. Opracowanie powstało na zlecenie Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, Kraków 2006.)

Przedstawiona przez Zarząd Inwestycji Miejskich koncepcja zagospodarowania KL Płaszów oraz terenów sąsiadujących stoi w sprzeczności z zasadą poszanowania wartości ekologicznych i krajobrazowych na które wskazują poprzednie opracowania projektowe i budzi zastrzeżenia zarówno w tym względzie jak i pod kątem zachowania funkcji użytkowo-społecznych.

Poważne zastrzeżenia zarówno ekologiczne i krajobrazowe jak i lokalnej społeczności budzi zaproponowana forma ogrodzenia. Zdaniem Towarzystwa na Rzecz Ochrony Przyrody, zastosowane ogrodzenie powinno mieć charakter zadrzewienia: gęsty, strzyżony żywopłot wzdłuż granic cmentarzy oraz miejsc straceń i grobów masowych; aleja wysokich drzew wzdłuż granic obozu. Inna forma ogrodzenia dopuszczona wyłącznie w celu zabezpieczenia przed upadkiem ze skarpy kamieniołomu.

Kolejne poważne kontrowersje budzi budowa memoriału oraz parkingu od strony ul. Kamińskiego. Uznając potrzebę budowy od strony ul. Kamińskiego obiektu o charakterze edukacyjnym i obsługi odwiedzających obóz (w tym sanitariaty), wielkość obiektu uważamy za zbyt monumentalną. Nie do zaakceptowania jest propozycja dopuszczenia wjazdu autokarów turystycznych w sposób powodujący ingerencję w gęste zadrzewienie oraz izolację pozostałego zadrzewienia wzdłuż ul. Wielickiej od terenu ogrodów działkowych i terenu Krzemionek Podgórskich (przerwanie korytarza ekologicznego).

Proponujemy rezygnację z budowy memoriału, w zamian za to budowę niewielkiego obiektu o charakterze edukacyjnym i dla obsługi odwiedzających zlokalizowanego w miejscu niskiego zadrzewienia gatunków inwazyjnych na wysokości ul. Abrahama, z dojściem pieszym od ul. Kamińskiego. Dojazd autokarów do skrzyżowania ul. Kamińskiego i Swoszowickiej celem wysadzenia zwiedzających na istniejącym przystanku lub wyznaczenie dodatkowego miejsca do zatrzymania przed istniejącym zadrzewieniem (bez usuwania drzew). Autokary po wysadzeniu pasażerów powinny odjechać na parkingi zlokalizowane po drugiej stronie ul. Kamińskiego.

Bezwzględnie konieczne jest zachowanie zadrzewienia na działce nr 117/3 obr. 29 Podgórze w obecnej formie, z zachowaniem korytarza ekologicznego łączącego zadrzewienie z ogrodem działkowym i terenem Krzemionek Podgórskich. Usunięcie pojedynczych drzew dopuszczalne tylko w celu w utrzymaniu wąskich, ziemnych alejek oraz ewentualnie wykonania zbiornika wodnego. Zbiornik powinien mieć formę stawu o charakterze naturalistycznym, z brzegami opadającymi łagodnie i stopniowo aby nie stanowiły pułapki dla zwierząt, powinien mieć urozmaiconą linię brzegową, różne strefy głębokości oraz łagodnie opadające brzegi. Należy wykonać zabezpieczenia uniemożliwiające wyjście płazów na tereny udostępnione do ruchu samochodowego.

Niezrozumiały jest pomysł budowy nowego budynku na cele centrum edukacyjnego przy ul. Jerozolimskiej. Tereny po zachodniej stronie ul. Jerozolimskiej powinny być uporządkowane i

pozostawione bez jakiegokolwiek zabudowy, za wyjątkiem „Szarego Domu”, który jest budynkiem o szczególnej historycznej predyspozycji do pełnienia roli muzealnej (zgodnie z wcześniejszymi koncepcjami). Ze względu na ograniczoną dostępność komunikacyjną „Szary Dom” nie powinien być centrum edukacyjnym obsługującym grupy zorganizowane.

Zdaniem Towarzystwa na Rzecz Ochrony Przyrody zaprezentowany przez Zarząd Inwestycji Miejskich projekt zagospodarowania Obozu Koncentracyjnego Płaszów i jego otoczenia powinien ulec znaczącym modyfikacjom, uwzględniać wytyczne ekologiczne i krajobrazowe oraz użytkowo-społeczne i podlegać konsultacjom społecznym (w tym przez organizacje przyrodnicze i społeczność lokalną).

Do wiadomości

- Jerzy Muzyk - Zastępca Prezydenta ds. Zrównoważonego Rozwoju

Prezes
Towarzystwa na Rzecz Ochrony Przyrody
Mariusz Waszkiewicz

Mariusz
Waszkiewicz
Z

Elektronicznie
podpisany przez
Mariusz Waszkiewicz
Data: 2019.07.23
11:24:10 +02'00'